

УДК 159.9.01:316.3

Бондаренко О.В.

д-р філос. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

**ДЕСТРУКТИВНІ МЕТАТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СВІТУ: ВІД
ПАНДЕМІЇ ДО ВІЙНИ**

Сучасний світ перебуває у стані глибокої трансформації, яка супроводжується численними кризами та викликами. Події останніх років

показали, що традиційні моделі глобального управління, економічної стабільності та соціальної взаємодії більше не працюють належним чином. Від пандемії до геополітичних конфліктів, від екологічної катастрофи до цифрового тоталітаризму – усі ці процеси формують деструктивні метатенденції, що визначатимуть майбутнє людства.

Глобальний порядок у світі сьогодні у значній мірі формують, й суттєво впливають на суспільство, економіку, політику, певні негативні процеси й явища – які можна узагальнити у вигляді деструктивних метатенденцій сучасного світу, від пандемій, локальних та загальносвітової COVID-2019, до великої кількості збройних конфліктів і війн, локальних та екзистенційних, із загрозою третьої світової війни. Назвемо кілька таких деструктивних метатенденцій сучасного світу.

Глобальна нестабільність та кризи.

Пандемії та біологічні загрози – COVID-2019 показав вразливість людства як світової системи перед новими інфекціями, від чого людство не застраховано у майбутньому, це може повторюватися. Пандемії такого рівня чинять суттєвий негативний вплив, перш за все, на процеси у царині економіки, світу у цілому й окремих країн зокрема, а також відбиваються на решті суспільних явищ.

Економічні кризи – після пандемії світ переживає інфляцію, боргові кризи та ризики рецесії. Безперечно це є суттєвим дестабілізуючим фактором, для зменшення впливу якого мають бути здійсненні конкретні заходи, а також напрацьовані програми подолання негативних наслідків, спричинених дією економічних криз різного роду.

Енергетична нестабільність – війни, санкції та ресурсні обмеження призводять до стрибків цін на енергоносії. Такі "струси" на світових енергетичних ринках значною мірою дестабілізують ситуацію у сфері енергозабезпечення країн та цілих регіонів – проте вони одночасно й запускають процеси переоформлення цієї, дуже важливої, царини життєзабезпечення людства, й перспективами її розгортання надалі.

Збільшення кількості війн і конфліктів. Загострення конфліктів на Близькому Сході, Африці, Тайванському регіоні та інших частинах світу. Політичні та економічні конфлікти через ресурси. Нові гібридні війни: кібератаки, економічні санкції, інформаційні війни. Війна в Україні – яка змінила геополітичний баланс, посиливши протистояння між росією та Заходом. Людська цивілізація у III тис. свого розвитку до-розвивалась до ситуації глобальної світової кризи (геополітичних інтересів, територіальних та ресурсних зазіхань, гібридних війн з самих різних приводів тощо) – аж до загрози третьої світової війни, ядерної війни, яка цю цивілізацію знищить...

Криза демократії та авторитарні тенденції. Відхід від демократичних норм, посилення цензури та репресій у багатьох країнах – це так само реалії

сьогодення. Поширення популізму, маніпуляція масовою свідомістю через засоби масової інформації та соцмережі. Поляризація суспільств, радикалізація політичних сил. III тисячоліття ставить перед людством непересічні виклики, від спроможності розв'язання яких залежить майбутнє людства, причому не у віддаленій перспективі, а вже завтра.

Технологічні загрози та цифровий тоталітаризм. Контроль держав за цифровими даними, стеження за громадянами. Використання штучного інтелекту для маніпуляції громадською думкою. Кібербезпека та загроза глобальних хакерських атак. Штучний інтелект, який сьогодні народжується, здається, протиставляє себе людині, став на бік дестабілізуючих факторів, додаючи людству ризиків й проблем.

Кліматичні зміни та екологічна катастрофа. Екстремальні погодні явища: аномальні спеки, повені, урагани. Змінювання географічних кліматичних зон на планеті Земля. Дефіцит води, руйнування екосистем, забруднення довкілля. Все це – дуже серйозні виклики існуванню й самовідтворенню людства, а не «зелене шахрайство», за тлумаченням деяких впливових радикальних політиків сьогоdnішнього світу.

Крім названих, можна назвати ще низку деструктивних метатенденцій сучасного світу. Крах традиційних соціальних структур – криза сім'ї, зниження народжуваності, демографічний дисбаланс; втрата довіри до традиційних інститутів (релігії, освіти, науки); масова міграція та культурні конфлікти. Дегуманізація суспільства та соціальна ізоляція – перехід до віртуальної взаємодії замість реальних контактів; розрив між поколіннями, втрата навичок живого спілкування; зростання рівня психічних розладів та депресії та інше.

Усі ці, й інші, не названі тут, метатенденції взаємопов'язані й створюють світ, що стає дедалі більш нестабільним та хаотичним. Але, сподіваємося, у кризах відкриваються можливості для трансформації, якщо людство знайде ефективні відповіді на ці виклики.